

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

18 листопада 2022 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

18 листопада 2022 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2022

УДК 81'37

П 78

Проблеми лінгвістичної семантики: VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (18 листопада 2022 року).

П 78 Збірник матеріалів. Рівне: РДГУ, 2022. 122 с.

The Problems of Linguistic Semantics: The 7th International Scientific and Practical Internet Conference (November 18, 2022). The Collection of Conference Proceedings. Rivne: RSUH, 2022. 122 p.

У збірнику матеріалів VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми лінгвістичної семантики» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем лінгвістичної семантики: когнітивної та культурної семантики, зіставної семантики, фонетичної, лексичної та граматичної семантики, семантики і прагматики мовних одиниць, семантики тексту і дискурсу, семантики і перекладу.

The Collection of Conference Proceedings «The Problems of Linguistic Semantics» focuses on the topical issues of Linguistic Semantics: Cognitive and Cultural Semantics, Contrastive Semantics, Phonetic, Lexical and Grammatical Semantics, Semantics and Pragmatics of Linguistic Items, Semantics of Text and Discourse, Semantics and Translation.

УДК 81'37

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол.

наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент;

Константинова О.В., канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол.

наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**,

канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент;

Станіславчук Н.І., викладач

Рекомендовано до друку Вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(протокол № 10 від 27.10.2022 р.)

©Автори публікацій, 2022

©Рівненський державний гуманітарний університет, 2022

ЗМІСТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ:
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

АРХАНГЕЛЬСЬКА А.М.	СТИМУЛИ Й ЧИННИКИ ОНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ СЛОВОТВІРНИХ ФЕМІНАТИВІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	6
КАПРАНОВ Я.В.	СТАТИСТИЧНЕ ВИМІРЮВАННЯ СИНОНІМІВ Й АНТОНІМІВ У БРИТАНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ КОРПУСІ	9
СІРАНЧУК Н.М.	ПЕДАГОГІЧНА СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА КОМУНІКАТИВНІЙ ОСНОВІ	12
ПАВЛОВА О.І.	СОЦІОЛОГІЯ У ТЕРМІНОЛОГІЧНОМУ ВИСВІТЛЕННІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)	15
БІСОВЕЦЬКА Л.А., СУРЖУК Т.Б.	ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ	21

ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ СЕМАНТИКИ

DEMENCHUK O.	PRINCIPAL APPROACHES TO LEXICAL SEMANTIC DERIVATION STRATEGIES	25
DEMENCHUK D.	KONCEPT CZASU WOLNEGO W UJĘCIU SOCJOLINGWISTYCZNYM	27
ТРИФОНЮК Л.Ю.	МЕНТАЛЬНЕ ПОЛЕ ПРЕДИКАТА <i>THINK</i>	30

ПРОБЛЕМИ ЗІСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ

МІЗІН К.І.	ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ЗІСТАВНОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ	37
АЛАДЬКО Д.О., АЛАДЬКО О.Д.	ГЕНДЕРНА СТЕРЕОТИПІЗАЦІЯ У ФРАЗЕОЛОГІЇ	41
ПАВЛОВСЬКА Л.О.	СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛЬНИХ ФОРМУЛ ПОБАЖАНЬ У ПРАГМАТИЧНОМУ АСПЕКТІ НА МАТЕРІАЛІ РІЗНОСТРУКТУРНИХ МОВ	44
КІНАЩУК А.В.	ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ІРРАЦІОНАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ)	47

VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ»

ФЕДОРОВ І.Б.	ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>АРТЕФАКТНИЙ ПРОСТІР ЛЮДИНИ</i> У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	50
ХОМУТОВСЬКА І.С.	ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З НАЗВАМИ ТВАРИН В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	52

ФОНЕТИЧНА, ЛЕКСИЧНА І ГРАМАТИЧНА СЕМАНТИКА

ЛЕМІШ Н.Є.	СИНКРЕТИЧНІСТЬ ЛЕКСИЧНОГО І ГРАМАТИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОГО СПОЛУЧНИКА 'AND'	55
ОРЕЛ І.І.	ФОРМУВАННЯ ОЦІНКИ У КОНОТАТИВНІЙ СТРУКТУРІ НІМЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ	58
ТАРАСЮК Н.Ю.	КАТЕГОРІЯ АКТИВНОСТІ/ПАСИВНОСТІ ЯК ВИЯВ ДЕРИВАЦІЙНОЇ ТА СЛОВОТВІРНОЇ ФУНКЦІЇ МОРФЕМ	61
ГЕДЗЕРУК О.В.	ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ІЗ СОМАТИЧНОЮ ЛЕКСИКОЮ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	64
ІЛЬЧУК Л.С.	СТЕРЕОТИПНЕ УЯВЛЕННЯ ПРО НЕГАТИВНІ РИСИ ХАРАКТЕРУ ЖІНКИ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ТА УКРАЇНСЬКОМОВНОГО СУСПІЛЬСТВА	67

СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ

КОНДРАТЮК Н.В.	ЕПОНІМИ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА СИСТЕМИ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	70
ВАКУЛІЧ А.І.	РОЛЬ І МІСЦЕ ФРАНЦУЗЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	75
СЕРГІЙЧУК Н.Ю.	ОСНОВНІ СПОСОБИ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ГЕОГРАФІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ	78
СИВОРИГ Н.В.	РОЛЬ І МІСЦЕ НІМЕЦЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	81

СЕМАНТИКА ТЕКСТУ І ДИСКУРСУ

ШУЛЬЖУК Н.В.	ВЗАЄМОДІЯ ФОРМАЛЬНО-СИНТАКСИЧНОЇ, СЕМАНТИЧНОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІАЛОГІЧНОЇ РЕПЛІКИ	85
ЗАЛУЖНА О.О., РОЛЛЕР А.Ю.	ДО РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ ІДІОСТИЛЬ ТА ІДІОЛЕКТ	91
КАЛІНІЧЕНКО М.М.	ДИКУНСЬКІ СЕНСАЦІЇ ДЖОНА НІЛА В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХІХ СТОРІЧЧЯ	94
КОНСТАНТИНОВА О.В.	ЛЕКСИЧНІ Й СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ЕКСПРЕСІЇ В ТЕКСТАХ НОВИН CNN ПРО УКРАЇНУ	98

ЧЕБЕРЯК А.М.	СОЦІАЛЬНА, КОМУНІКАТИВНА, МОВЛЕННЄВА РОЛІ: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ	100
ЮРКОВСЬКА М.М.	ДО ПИТАННЯ ЛІНГВО-СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА ПРИЙОМІВ КОМІЧНОГО НА СИНТАКСИЧНОМУ РІВНІ В НЕГОМОГЕННИХ ТЕКСТАХ	104
ЖАЛКО Д.Д.	СЕМАНТИКА ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИХ МАРКЕРІВ У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ	107
ЧЕРНЯК К.О.	ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ДИСКУРС»	109

СЕМАНТИКА І ПЕРЕКЛАД

КУЧМА Т.В.	ДЕФОРМАЦІЯ АНТРОПОНІМІВ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	112
МОКРА Т.А.	ФЕНОМЕН ЛАКУНАРНОСТІ В КОНТЕКСТІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)	116
КОЛОМІЄЦЬ Н.М.	ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ В АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ МАТЕРІАЛАХ МАРКЕТИНГОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	119

Жінка погана (слабка, залежна)	+	+
Жінка пов'язана із відьомством	+	+
Чоловік невірний	+	+
Жінка невірна	+	+
Жінка витрачає гроші	+	–
Жінка – це скарб	+	+
Жінка балакуча і любить сваритись	+	+
Жінка повинна дбати про родину і господарство	+	+
Чоловік та жінка мають підходити одне одному	+	+

Зіставний аналіз гендерних стереотипів в англійській та українській фразеології доводить, що існуючі стереотипи є подібними. Перспективою подальших досліджень є аналіз гендерних стереотипів у малих фольклорних формах та корпусах текстів.

Список використаних джерел:

УПП: Номис, М. (2004). *Українські приказки, прислів'я і таке інше*. Київ: Либідь.
 Geeraerts, D. (2007). *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford: OUP.
 Malmkjar, K. (2002). *The Linguistics Encyclopedia*. London, New York: Routledge.
 OED: *Oxford English Dictionary*. Available at: <http://www.oed.com/>
 Strazny, Ph. (2005). *Encyclopedia of Linguistics*. New York: Fitzroy Dearborn.
 ТТЕМ: Wilkinson, P. R. (1993). *A thesaurus of traditional English metaphors*. London, New York: Routledge.

УДК 81.373.2+811.111+81.161.2

Павловська Л.О., канд. філол. наук
Рівненський державний гуманітарний університет
(Рівне, Україна)

**СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛЬНИХ ФОРМУЛ
 ПОБАЖАНЬ У ПРАГМАТИЧНОМУ АСПЕКТІ НА МАТЕРІАЛІ
 РІЗНОСТРУКТУРНИХ МОВ**

Вербальні формули побажань, як різновиди комунікативних актів – це факти ритуалізованого спілкування адресанта з адресатом

через посередництво тексту. Текст виступає у такому розумінні не як повідомлення, а як спосіб його реалізації, як передумова правильного декодування адресатом інтенції адресанта-мовця. Адресат реагує передусім не на адресанта, а на форму та зміст побажального тексту. Процес його декодування і дешифрування є складною системою взаємодій: він втрачає однократний і кінцевий характер і наближається до семіотичного спілкування однієї особистості з іншою автономною особистістю через текст.

Як зазначає Е. Азнаурова, повторення вживання слова у типізованій ситуації мовленнєвого спілкування може призвести до узуального закріплення у слові прагматичної інформації (Азнаурова, 1988, с. 38). Однак у побажаннях як специфічних прагматичних ритуальних формулах, які передусім і зорієнтовані на повторне вживання у типізованій ситуації, прагматичний компонент є домінуючим і обов'язковим. Таким чином, кожен аспект прагматичного змісту побажання як у мовній системі, так і у мовленні співвідноситься з певним чинником комунікативно-прагматичної ситуації. Зовнішню семантичну конфігурацію побажального контексту можна подати у формі набору елементарних смислових передумов (пресупозицій), типових для побажань аналізованого типу. Пресупозицію розумітимемо як імпліцитний компонент змістової структури побажального висловлювання, що виступає у якості передумови розуміння (Сусов, 2009, с. 136) і, відповідно, дешифрування змісту висловлювання адресатом. У аналізі орієнтуватимемося на прагматичну пресупозицію, що обумовлюється комунікативним контекстом і задається адресантом.

Виходячи із специфіки ВФП у прагматичному аспекті, є підстави говорити про добрий намір (благопобажання) та злий намір (злопобажання) як компонент змісту висловлювання, який з огляду на ритуально-магічний характер мовних одиниць цього типу має бути істинним. Цьому сприятиме віра у магічну силу слова: «бажаючи добра (зла), я переконаний, що шляхом промовляння змісту побажання можу посприяти досягненню бажаного доброго (злого) результату». Таку пресупозицію можна вважати прагматичною: мовець (адресант) вважає істинність свого висловлювання потенційно відомою і адресатові (КТСЛТ, 2001, с. 135). Здійснивши висловлювання питомо магічної, а для сучасного адресанта клішованої благопобажальної чи злопобажальної формули, адресант надає вислову цілеспрямованості, перетворюючи його на ілокутивний акт, під яким розуміють вираження комунікативної мети у ході

промовляння певного вислову. Ілокуція як семантико-прагматична мета – вплинути на свідомість чи поведінку адресата. За Дж.Серлем, побажання можна кваліфікувати як ілокутивний акт, що реалізує цільову настанову адресанта. Цілеспрямованість як функцію мовленнєвого акту побажання (ілокутивну силу вислову) формують відповідні ілокутивні дієслова.

М. Гусаренко вважає за можливе говорити про оптативну ілокутивну функцію. Справді, в переліку ілокутивних дієслів Дж.Остіна та Дж.Серля немає дієслова хотіти, оскільки воно не містить у своїй семантиці семи «говоріння», відтак не може вважатися ілокутивним. З іншого боку, бажання – це такий акт, який можна передати адресатові лише посередництвом певної знакової системи, як це відбувається із будь-яким внутрішнім станом, котрий необхідно передати, повідомивши про нього. Мова має цілий арсенал мовних засобів вираження бажання, і будь-який мовленнєвий акт-побажання містить, як мінімум, дві пропозиції: першу – я хочу (я бажаю у значенні: «я хочу», а не «я висловлюю побажання») – це показник загального оптативного значення; другу – пропозицію, що відображає бажане (небажане) щодо адресата: (1) я хочу + (2) тобі добре; (1) я хочу + (2) тобі погано. Таким чином, мовленнєвий акт побажання, зорієнтований від 1 особи однини теперішнього часу, яка здійснює акт вербального побажання (1), і пропозиції (2), фіксує бажаний стан речей щодо адресата (чес. Kež bys stále žil tak šťastně: (1) я хочу + (2) щоб ти завжди був щасливим => тобі добре =>ти зазнав конструкції; укр. англ. A death without a priest to him in a town without a clergyman: (1) я хочу + (2) щоб ти прийняв смерть без священика у місті без священнослужителя => тобі погано => ти був вилучений із «своїх»; укр. Бодай ти галушку не проковтнув, щоб ти вареником подавився: (1) я хочу + (2) щоб ти не міг ковтати => тобі погано => ти зазнав деструкції; бол. Да оглушее и сос двете уши: (1) я бажаю + (2) щоб ти оглох на обидва вуха => тобі погано => ти зазнав деструкції.

Головним аргументом на користь ілокутивного акту побажання є наявність специфічного ілокутивного дієслова, оскільки саме дієслово експлікує ілокутивне значення висловлювання, називає ту дію, на відміну власне говоріння, котру ми здійснюємо посередництвом висловлювання, точніше, його магічної сили. Що ж до ВФП, то ілокутивним дієсловом для цього типу мовленнєвих актів виступає дієслово *бажаю* у 1 особі однини теперішнього часу дійсного способу, як того вимагає теорія мовленнєвих актів. Це дієслово вживається перформативно, оскільки його форма у 1 особі теперішнього часу є за

семантикою рівнозначною здійсненню дії, вираженої цим дієсловом. У контексті побажань-експресивів дієслово *бажаю* є еквівалентом дії, вчинку. Мовленнєвий акт, що містить перформативне дієслово, стверджує дію одночасно із утворенням дії суб'єкта.

У контексті побажань у різноструктурних мовах суттєве значення має той факт, що перформативне дієслово виражає значення певної (мовленнєвої) дії, протиставляючись тим дієсловом, що називають, описують дію, а не виконують її. Перформативне висловлювання вимагає абсолютної одночасності бажаної події з моментом мовлення.

Список використаних джерел:

Азнаурова, Э.С. (1988). *Прагматика художественного слова*. Ташкент: Фан.

Сусов, І.П. (2009). *Лінгвістична прагматика*. Вінниця: Нова книга.

КТСЛТ: *Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів*. (2001). За ред. С.Я. Єрмоленко. Київ: Либідь.

УДК 81'373.6:81'373:811

Кінашук А.В., асистент

*Національний університет водного господарства та природокористування
(Рівне, Україна)*

ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ІРРАЦІОНАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ)

Теоретичні основи здійснення етимологічного аналізу студіювали у своїх розвідках як зарубіжні (Дж. Т. Баррс, С. Н. Дворкін, М. Стаховський та ін.), так і вітчизняні (М. Мирошніченко, Н. Назаров, Я. Шекера, І. Юдкін-Ріпун та ін.) науковці. На практиці ж до питання етимологічного аналізу зверталися Й. Осецький (обтунтовано роль санскриту у вирішенні актуальних теоретичних і прикладних проблем зв'язку української мови з її індоевропейською праосною послуговуючись результатами етимологічного аналізу колоронімів), С. Пампура (досліджено етимологізацію запозичень у різноструктурних мовах), Л. Попова (представлено роль етимологічних розвідок у формуванні правописних умінь і навичок молодших школярів), А. Сібрук, Т. Гульченко (розглянуто питання вивчення етимології окремих груп слів, подано реконструкцію як основний етап дослідження історії